

הרה"ק רבי אהרן ראטה בעל שומר אמונים זי"ע לרגל יומא דהילולא - ו' ניסן תש"ז

בתפילה במתק קולו ובשאגת ארי, החל בחבור להוריד כנחל דמעה, ולא יכל להפסיק, וכך בכה עד סיום התפילה.

שירו לך שיר חדש

כוחו הגדול בנגינה לא רק התבטא בעריבות קולו אלא גם בכישרון ייחודי של חיבור ניגונים נפלאים, אשר הושרו בזמנים הנעלים ביותר בכל ימות השנה, בדביקות והשתפכות הנפש. וכפי שכתב רבינו בספר התקנות והדרכות: "כי כל דרכנו אחזנו בעזרת ה' לחזק מנהגים ישנים מרבותינו הקודמים, כי זה כל חיותי ושימת כחי בעזרת ה' לחזק מנהגים ישנים של רבותינו הקדושים, ולהזהר מכל התחדשות, כי חדש אסור מן התורה ומדרבנן. רק לפעמים שאני עושה ניגון חדש לקיים שירו

לה' שיר חדש, שהיא מצוה מדברי קבלה לשמח הקדוש ברוך הוא כביכול ושכינת עוזו בניגונים חדשים לכבוד שמו יתברך ויתעלה, כמו שנהגו אצל כל הצדיקים והחסידים מן קדמת דנא..." דרכי עבודתו של רבנו היתה בשמחה עצומה, וכך הדרך את תלמידיו להיות תמיד בשמחה, שמחה של קדושה והתחזקות. ולכך בחר רבינו עבודה זו של חיבור ניגונים, שירות וזמירות לעבוד בהם השי"ת. רבינו אמר פעם שהתפלל לפני השי"ת שהניגונים שחיבר, כל מה שיזמרו אותם עוד ועוד, לא ימאסו ולא יפיג טעמם, וירגישו בהם חיות אלוקית. אופן הלחנת הניגונים היתה לכשעצמה עבודה מיוחדת, רבינו היה טובל במקווה מספר פעמים כהכנה ולאחר לימוד זוהר הק' ואמירת מזמורי תהילים היתה נחה עליו ההשראה והחל לשיר ולרנן לקל חי. וכדי שהניגון לא יישכח,

רבינו היה מאסך כמה תלמידים לפניו אשר גם להם ציווה להתכונן כראוי, ולאחר שהלחין פאל אחד לימדו לתלמיד אחד, ואת הפאל השני לשני, ולאחר ששיננו כל אחד את הפאל שלו חזרו ושוורו אותו יחד כניגון שלם. באחת הפעמים אמר רבינו לאותם תלמידים שהערב הוא ילחין ניגון וילמד כל אחד קטע כהרגלו, אך הוא מבקש שמאוד יזהרו לשנן היטב את הניגון כי ה'בעל דבר' ירכז את כוחותיו שהניגון יישכח, לאחר ההכנות החל ללמד את הניגון ולכל אחד מסר תנועה שהוא צריך לזכור ושיננו את הניגון הרבה פעמים, אך ויהי בבוקר והנה פלא, כולם שכחו את הניגון כלי. רבינו הצטער מאוד ואמר שידע שהס"מ עמד על דבר זה בחזקה ואת הנעשה אין להשיב... הניגונים שרבינו חיבר

ביום שישי ערב שב"ק יחול יומ"ד של רבינו ה'שומר אמונים' זי"ע, אשר היה ידוע בעבודתו הנשגבה בתפילה, שירה וזמרה, בכל גופו ונפשו. עבודתו את קונו היתה מתוך כובד ראש, מתינות ושמחה יתירה. ובמיוחד השקיע כוחות מרובים בתפילה וכמו שכתב בספרו הצוואה עמ' ל"ג וז"ל: "לכן בני תלמידי חזקו ונתחזקה לרומם ולפאר מלכנו ולעטרו בעטרין קדישין בעבודת מלכנו ב"ה וברוך שמו זו עבודת התפילה אשר אני השפל כמדומה לי שזה ביאתי להאי עלמא שפלה לקבל עלי מסירת נפש בעבודת התפילה ולעורר בזה תלמידי המקשיבים בקולי ולא תרפו ח"ו כי זה צריך חיזוק גדול יותר מכל הדברים." עכ"ל. כך גם היתה אצלו עבודת הנגינה, כתפילה אריכתא דמאי. רבינו הרבה מאוד לכתוב בספריו הק' ולהורות לתלמידיו על חשיבותה הרבה של שירה וזמרה לפני השי"ת. בספרו הגדול 'שומר אמונים' - מאמר צהלי ורוני, הרחיב את היריעה אודות הנגינה שמביאה לידי שמחה וקירבת אלוקים, וזה לשונו בפרק א': "ואין לך דבר המסוגל והמפואר יותר לבא לבחינת צמאון ולאהבת שמו יתברך ויתעלה, מלשוור ולזמר לפניו יתברך שמו בשירין ותושבתי, וזה בכלל מצוות עשה של (דברים ו) ואהבת את ה' אלהיך. ובהמשך המאמר: "וכשמזמרין שירין ותשבתי לה' בקול נעימה ושבח, מתפארת ומתעטרת בזה שכינת עוזנו ותפארנותו, ומתנחמת בזה קצת מגודל צערה של צערן של ישראל, ועולה זה השבח קמי קודשא בריך הוא, והקדוש ברוך הוא מתפאר ומתעטר בזה כביכול, ואומר ראו בניי חביבי שיש לי בעולם השפל שהוא מלא חיצונים ונסיונות

והסתרות פנים, והמה מעטרים ומקדשים ומכתירים שמי הגדול." וכן מאריך רבינו על עניין השמחה שבנגינה: "ואין לך דבר בעולם שיהא מסוגל לעורר השמחה ואהבה לה' יתברך כמו הניגון, לשורר שירי דביקות לה' בינו לבין קונו, ובפרט מי שירגיל עצמו בזה יראה פלאות בהתבודדות עם קונו..." ועוד שם: "בפרט כשהוא באחדות לבבות בין חבריא קדישא, ובפרט בשבת מלכתא קדישא שאז גדול השמחה וחדוה בכל העולמות, כי אז מתעלת ומתעטרת בזה שכינת עוזנו. ולכן גם הטרוד מאד על כל פנים בשבת קודש מלכתא קדישא שאז חדוה וצהלה בכל העולמות ישיר שירת דודים לה', בפרט בעת יושבו בסעודת שבת יתן כבוד לה' אלקי ישראל... הרי תראה אחי גודל מעלת השמחה בה', וכל שכן בהשתתפות הרנה, כי פותח שערים עליונים, ומתרחב הלב ומתגדל המוח, ונמשך חיות לאדם להוציא את עצמו מעפירות הנחש, וגורם שעשועין דמלכא קדישא." עכ"ל וכן האריך בכמה מקומות. וכך היתה דרכו בכל ימיו בעבודת השי"ת ובקיום מצוות התורה - עבד את הקב"ה עד שארית כוחותיו, בהתלהבות ובהתרגשות עצומה. בקולו הערב קירב לבבות בני ישראל לאביהם שבשמיים. זקני החסידים ניסו ללא הצלחה לתאר את חוויותיהם בצל רבינו, בשעה שהנעים בקולו במתיקות נפלאה לפני השי"ת. מי שזכה לשמוע זאת, נותר הוא חקוק בליבו לעד. סיפר כ"ק אדמו"ר מטאלנא זצ"ל שבעת שהותו של רבינו בעיה"ק חברון [בפעם הראשונה שהתגורר בארה"ק בין השנים תרפ"ה-תרפ"ט] התפלל שם רבינו בביהמ"ד עתיק, ובחורים שלמדו בישיבת חברון היו מגיעים להתחמם לאורו של רבינו, וסיפר אדמו"ר מטאלנא שבאחת הפעמים, הגיע בחור צעיר מהישיבה להתפלל עם רבינו, והנה כשפתח רבינו פיו

מכון עתיקין

יו"ר: בנימין גויפלד

עורכי תוכן: שמעון צוקער, יצחק קרימילובסקי

השיחה השבועית באידיש "פארגעניגן מיט עתיקין" בקו "קול מבשר"

בניו יורק 1100-444-212 שלוחה 8-9

בארה"ק 111-3333-072 שלוחה 8-9

השיחה השבועית בלשה"ק "להתענג בעתיקין",

בקו "אור עולם" 45-45-0733 שלוחה 2>3

לשמיעת ניגוני הגליון

התקשרו:

02-3132201 (אידיש) 02-3132202 (לש"ה"ק).

בארה"ב 3299535-518

אנו עובדים בימים אלו על השלמת תפקוד המערכת הטלפונית, לתועלת המאזינים

חלק מהוצאות הגליון נתרם ע"י הרה"ח ר' אליהו הולצמן הי"ו ואנוהו"ס"ם

גדת
עתיקין
לשבת

ערב שבת
זיקרא

שבת
הגדול
[מוקדם]
תשפ"ה

החוקי חיים זצ"ל

מתבטאים בשמחה ורגש דביקות עצום, בנו כ"ק אדמו"ר החוקי חיים זצ"ל [אשר גם הוא כוחו היה רב בנגינה] סיפר פעם שהמלחין הנודע מחצה"ק גור ר' יענקל תלמוד ז"ל הגיע פעם לשומר אמונים וכששמע את ניגוני רבינו התפעל כ"כ שהתבטא שאין לו ספק שמקורם של ניגונים אלו חייב להיות ממלאכי השרת.

אתה אחד - מלך שהשלום

ראשית נביא לפניכם ניגון אשר התפרסם מאוד בשכבות הציבור, ומושר במקומות רבים, והוא ניגונו של רבינו על "אתה אחד", אשר הושר גם על "מלך שהשלום" ועוד. רבינו חיבר את הניגון מספר שנים לאחר הגעתו לארה"ק בפעם השניה [בת"ש] ותיקן שהניגון יושר שלושה פעמים לאחר אמירת "נשמת" ומני אז מושר כן בהתעוררות ושמחה גדולה. לפני הלחנת הניגון פתח רבינו את ארון הקודש ושפח שיחו בתפילה שהניגון יביא להתעוררות אצל תלמידיו ולכלל ישראל, ואכן תפילתו התקבלה והניגון התפרסם במהרה אצל הציבור אשר שרים אותו ברגש רב. באחת הפעמים ששוררו את הניגון בשל"ס על "מלך שהשלום" הקהל טעה בתנועה אחת, ורבינו עצר את השירה ותקנם. לפניכם הקלטה של שירת הניגון על "מלך שהשלום" ברעווא רדעווין אצל ה'חוקי חיים' זצ"ל (01-01) ולפניכם הניגון מתוך האלבום 'נשמת' (01-02).

הא-ל הפותח

ניגון נוסף שרבינו חיבר בארה"ק בתחילת שנות הת"ש, בתחילה היה רבינו שר את הניגון על "אהבה רבה" בחג השבועות, [מעמד מיוחד אשר לא נשכח מהתלמידים לעולם, רבינו שורר את הניגון בעצמו במתיקות וערבות לאין שיעור ובהשתכחות הנפש שאין כדוגמתה. (מפי הרה"ח ר' ישראל ראזנצווייג)] גם לאחר מכן, כאשר רבינו היה שר את הניגון על הא-ל הפותח בצפרא שבתא, הקהל עמד בדממה לשמע הניגון בשירתו המרטיטה של רבינו, עד שהורגש שנבקעה הרקיע כפשוטו. (מפי

הרה"צ ר' ברוך יצחק פריינד זצ"ל

הרה"ח ר' יצחק אייזיק זעלקאוויטש והרה"ח ר' שכנא פרנקל ז"ל) כמו כן, היה רבינו שר את הניגון לעיתים על "שלום עליכם" ו"מה ידידות". פעם אחת, זימר רבינו את הניגון במעמד הדלקת נרות חנוכה על "למנצח בנגינות", והרה"צ ר' ברוך יצחק פריינד זצ"ל אשר נכח שם, נתעורר כ"כ עד שהחל למשוך באזניו כדרכו ואמר בהתרגשות "אוי אוי! אלו חב'דסקער תנועות!" (מפי ר' ישראל ראזנצווייג) לפניכם הקלטת הניגון מטיש יארצייט

ו' ניסן שנת תשל"ו בתולדות אהרן (01-03) וכאן (01-04) תוכלו לשמוע את הניגון בעת הנענועים אצל ה'חוקי חיים' זצ"ל ולפניכם הניגון מתוך האלבום 'קנקן חדש מלא ישן' (01-05).

נשמת

ניגון נפלא אשר רבינו הלחין ובו היה רוקד בהתלהבות עצומה שאין לתאר בליל שב"ק את ריקוד "נשמת" לאחר השולחן הטהור, כשרבינו היה פוצח בריקוד מלהיב במיוחד, לכבוד שבת המלכה. ההתרגשות שאחזה את רבינו באותם ריקודים בליל שב"ק לא נוכל לתאר, לעיתים היה השטריימל נשמת מראשו או נעלו מרגלו ורבינו לא מרגיש

מאומה וממשיך לרקוד בלהט קודש ואש השב"ק יוקדת בו. פעם שאל רבינו את תלמידיו: מהו הדבר היותר גדול בשב"ק? לאחר שניסו כמה תלמידים לענות תשובות שונות וראו שלא אליהם התכוון רבינו, אמר ר' ישראל אייזנער: הריקודין קדישין של "נשמת" ורבינו השיב: לזה התכוונתי! ראוי לצטט את לשון רבינו בספר התקנות וההדרכות וז"ל: "ומי שזוכה מרגיש בשעה זו הארה גדולה ונוראה בשעת ריקודין קדישין של ליל שבת, אש תוקד בקרבנו לעבודת ה', והשם יזכנו קצת לזה אמן." עכ"ל. זמנו של הלחנת ניגון זה מוטל בספק, יש אומרים (הרה"ח ר' משה שטערן ויבלחט"א הרה"ח ר' מרדכי בלום) שרבינו חיבר את הניגון לפני חג הפסח שנת תרצ"ט לקראת חתונת חתנו כ"ק אדמו"ר בעל הדברי אמונה זצ"ל. ויא' (הרה"ח ר' יצחק ווייסמאן ויבלדח"א הרה"ח ר' יקותיאל סאמעט) שזהו הניגון האחרון אותו רבינו חיבר בשנת תש"ו. יצויין שלאחר שרבינו חיבר את הניגון, נשכח הפאל האחרון, ורבינו הלחין פאל אחר תחתיו. רבינו שר גם את הניגון בריקודים של ליל שביעי של פסח לאחר אמירת ה'שירה', ועל קל אדון בקביעות. [התנועה של 'פאר וכבוד' היה רבינו מזמר לבדו במתיקות נפלאה]. וכן רקד במצווה טאנץ לבנו ה'חוקי חיים' זצ"ל על אשת חיל. [עד היום רוקדים כן צאצאי תלמידיו] לפניכם הקלטת הניגון מתוך מעמד הדלקת נרות חנוכה אצל ה'דברי אמונה' בשנת תשכ"ו (01-06) ולפניכם הקלטת הניגון (01-07) על "יהי החודש" - קידוש לבנה אצל ה'דברי אמונה' משנת תשמ"ח. כאן (01-08) תוכלו להאזין לניגון מתוך האלבום של ר' אפרים וברמן, וכאן (01-09) מתוך האלבום 'נשמת'.

עבודה מיוחדת אשר ראוי להזכירה היתה שירת הניגונים השונים אותם רבינו קיבל מרבותיו וממקומות שונים. חלק מהניגונים רבינו היה שר על פי טעמו ודרכו הייחודית, וכדי להבין זאת נביא לפניכם שני ניגונים אותם רבינו היה שר כניגון דביקות אשר במקורם היו קצביים יותר.

מלך אביר

אחד הניגונים אותם רבינו היה שר על "מלך אביר" בליל שב"ק היה לא אחר מאשר 'ניגון לעלוב' שהתפרסם לאחרונה ע"י המשפיע הרה"צ ר' אלימלך בידרמן שליט"א, לפניכם הקלטה (01-10) (אשר י"א כי מקורה אצל הערבים ונגאל מידם ע"י כ"ק אדמו"ר מלעלוב ז"ע ואכמה"ל) רבינו היה שר את הניגון בקצב איטי בדביקות גדולה עד שקשה לזהות שבמקורו אותו ניגון הוא. לפניכם הניגון עם המילים מפי הרה"ח ר' מענדל לעפקאוויטש (01-11) וכאן תוכלו לשמועו מתוך האלבום ניגוני שב"ק מחצה"ק שומרי אמונים (01-12).

חדש ששוני - ניגון נענועים

ניגון נוסף שרבינו הכניס בו נשמה וטעם אחר, הוא הניגון אותו שרים בעת הנענועים (הראשונים) וכן במוצ"ש"ק על "חדש ששוני" [על עבודת הנענועים אצל רבינו אפשר להרחיב רבות ועוד חזון למועד]. הניגון במקורו הוא לחן של כ"ק אדמו"ר האמרי שאול' ממודו"ץ זצ"ל ל"ארשת שפתינו", והובא לרבינו ע"י הרה"ח ר' שמעון ליפסקער ז"ל ששמעו אצל האמרי שאול בביקורו בארה"ק בשנת תרפ"ז, גם ניגון זה במקורו קצבי יותר [וואלס] ורבינו שוררו באטיות בדביקות עצומה. בפעם הראשונה שהושר הקהל לא זיהה את הניגון, עד שבעל מנגן בשם ר' מענדל שהצליח לתפוס את הניגון, לימדם על כינורו. לפניכם הניגון בעת הנענועים אצל ה'חוקי חיים' זצ"ל (01-13) וכאן בעת הנענועים אצל ה'דברי אמונה' (01-14). וכאן תוכלו להאזין לניגון כפי אשר הולחן במקורו מפי הרה"ח ר' בן ציון שנקר ז"ל (01-15)

תודנתו נתונה לידידנו הר"ר ישעי' פינסקי שליט"א מחבר קונטרס 'שער הנגינה' על ניגוני רבינו על עזרתו המרובה בהכנת מאמר זה, ועל עיסוקו בקדשים כחבר מערכת 'אוצרות הנגינה' אשר פועלת גדולות ונצורות להפצת ניגוני הצדיקים - בארה"ק: 7096-606-079 ובארה"ב: oh6344624@gmail.com - 518-988-1347

גיתית עיתון לשבת

ערב שבת
זיקרא

שבת
הגדול
[מוקדם]
תשפ"ה

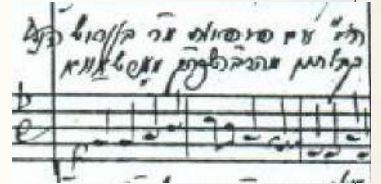

גליון
14
מהדורה
מודפסת

הוספות המערכת

גליון 10 - פר' משפטים

בנוגע לניגון השני במאמר על הגה"צ רבי ישראל דוד נאיווהנער זצ"ל - ניגון נענועים שהושר אצל הרה"ק מסאטמאר זי"ע בארשיווא, ונכתב שעל פי המשוער הוא לחנו של ר' בעריש ווישאווער הי"ד. - כך אכן מסר רבי ישראל דוד, אך ממקור אחר אנו מוצאים

שההשערתו נכונה והוא ניגונו של ר' בעריש הי"ד, וזאת מתוך ספר תווים אשר נכתב לפני פרוץ השואה הנוראה ע"י משפ' בראנדסדארפער, ר' מאיר [בן החזן הנודע מטארנא ר' אלי' אחי ר' אביש מאיר מצאנז] ובנו ר' יחזקאל בראנדסדארפער - ווייסמאן ז"ל ושם מצויין על ניגון זה: "הי' עם פיפיות מר' בעריש הנ"ל [ווישאווער] קיבלתיו מהרב רשכבה"ג מארשיווא" לפניכם הקלטת הניגון מפי רבי ישראל דוד כפי שהובא בגליון (02-01)

ולגבי הניגון החמישי - אלוקים יסעדנו לחן שרבי ישראל דוד שימר מאת דודו ר' איציק'ל נאיווהנער הי"ד, העירנו אחד מהקוראים החשובים שניגון זה בשינויים מושר בחצה"ק קאלוב, לפניכם הקלטה נדירה מפי ה'חקל תפוחין' זצ"ל (02-02) יצויין שהרה"ק הע'ת רצון זי"ע התגורר בחוסט מספר שנים ויתכן שבנו ה'חקל תפוחין' שמעו שם.

גליון 13 שבוע שעעל"ט פר' פקודי

במאמר אודות הרה"ק בעל תפארת שלמה זי"ע

הבאנו ניגון "אדון עולם" בשירת הרה"ח ר' שאול הוטטערער ז"ל אשר ייחסו לתפארת שלמה לפניכם ההקלטה שהובאה (02-03). אסמכתא במקצת לייחוס זה מוסר לנו ידידנו הר"ר יוסל קויפטייל שליט"א שהניגון מושר עשרות בשנים בשטיבל דחסידי באבוב ברחוב חזון איש, לשם הובא ע"י הרה"ח ר' יוסל שלר ז"ל אשר נולד בקראקא למשפ' של חסידי ראדאמסק. ולאחר בירור אצל נכדו של ר' יוסל ה"ה הר"ר שמעלקא סענדערס שליט"א נמסר ששמע מסבו שאת הניגון אביו שמע בשטיבל דחסידי ראדאמסק בקראקא בו הוא היה בעל תפילה. נשמח מאוד לשמוע אם לאחד הקוראים פרטים נוספים.

במאמר אודות הרה"ח ר' הירש לייב באקאן ז"ל הבאנו את 'מארש קידוש החמה' מבוצע בנגינת כלי תוכנה מתוך התווים, ובביצוע בנו יצחק ע"ה. הולחן בשנת תרנ"ז לקראת מעמד ברכת החמה בעיר צאנז, ובתוספת פאל שהולחן לקראת ברכת החמה בשנת תרפ"ה בעיר קשאנוב. בשבוע זה הומצאו לידנו שתי הקלטות מיוחדות של ניגון זה. הראשון, המארש בשירתו המיוחדת של החזן ר' אהרן מיללער ז"ל [אשר הכיר אישית היטב את ר' הירש לייב ואכהמ"ל] (02-04) תודות לידידנו הר"ר שמאי בולמאש שליט"א. וכן הקלטה של הניגון מפי הר"ר דוד גאלדבערג ז"ל מקשאנוב-אנטווערפן (02-05) אשר בצעירותו היה משורר במקלהתו של ר' הירש לייב חזן בקשאנוב. גם עליו ניתן להרחיב רבות, ועוד חזון למועד. תודות לבנו הרה"ח ר' משה גאלדבערג שליט"א ולהבה"ח חיים יונה קעסלער הי"ו.

ברכת מזל טוב

בשיד וקול זמרה, נרנן ונריע מעומקא דלבא,
ברכת מזל טוב וגדיא יאה, קדם האי גברא דבא ויקירא,
איש אמונות ורב תבונות, שמו מפארים ברוב ברכות והילולים,
יקר שבערבין, אוצר כלי חמדה, מלא וגדוש בתורה וחסידות, גדול מעתיקי השמועה בדורנו
טוב עין הוא יבורך, ידיד מערכת עתיקון העומד לימיננו בכל עת בעצה ובמעש
הרה"ג ר' דוד מאיר דוס שליט"א
יו"ד מכון "בשידי דוד"
לדוגל אירוסו בתו תח"י
עב"ג החתן המופלג הבה"ח אליהו ני"ו
בן הרה"ג ר' שמעון קלמן טשעכנאווי שליט"א
ה"ד מלאשב"ש שויבה לראות אידישע וחסידישע נחת מזיווג זה ומכל יוצ"ח,
מתוך בריות גופא ונהורא מעליא ושפע רב ברו"ג, לאויש"ט
בעתידת
בנימין נויפלד - שמעון צוקער - יצחק קדימילובסקי
בשם אלפי קוראי ומאזיני "עתיקון"